

VLADIMÍRA ŠEBOVÁ

STRIDŽIE
DNI

COO
BOO

Stridžie dni

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.albatrosmedia.sk

Vladimíra Šebová

Stridžie dni – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2026

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS **MEDIA**

STRIDŽIE DNI

STRIDŽIE DNI

VLADIMÍRA ŠEBOVÁ

COO
BOO

Vladimíra Šebová: Stridžie dni
Text © Vladimíra Šebová, 2026
Cover illustration © Adrián Macho, 2026
Slovak edition © Albatros Media Slovakia, s. r. o., 2026

Všetky práva sú vyhradené. Žiadna časť tejto publikácie sa nesmie kopírovať a rozmnožovať za účelom rozširovania v akejkoľvek forme alebo akýmkoľvek spôsobom bez písomného súhlasu vydavateľa.

Vytažovanie textu a dát z tejto publikácie v zmysle čl. 4 smernice 2019/790 EÚ je zakázané.

ISBN v tlačenej verzii 978-80-566-5510-8
ISBN e-knihy 978-80-566-5525-2 (Pdf)
ISBN e-knihy 978-80-566-5526-9 (epub)
ISBN e-knihy 978-80-566-5527-6 (mobi)

*Všetkým, kteří hledají
odvahu být sám sebou*

1

ZIMA ISTO PREBEHNE HLADKO

Sneh prišiel v tú zimu priskoro. Zem bola ešte vždy posiatá žltými listami, keď prvé vločky dopadli na červené strechy Malej Tíšavy. V uliciach však nebolo počuť radosť zo sneženia. Naopak, obyvatelia dediny sa náhlili domov, než nastanú Stridžie dni.

Lucia sa krčila nad dreveným stolom a v poslednom svetle prenikajúcom cez škáru okenice sa sústredila na svoje otvorené dlane.

„No tak,“ šepkala si popod nos. „Aspoň trochu svetla. Aspoň trochu tepla.“

Na malý okamih sa jej v dlaniach zjavilo drobné svetielko. Ožiarilo jej nadšenú tvár a trasúce sa prsty. *Tentokrát to konečne vyjde*, potešila sa.

Pokrčila čelo a plná nádeje sa sústredene snažila rozdúchať plamienok. Čary však mali vlastnú hlavu. Iskra zažiarila, zatriasla sa a zhasla. Lucia opäť zostala v tme.

„Aby ťa parom vzal,“ zanaďavala.

Sedela tam už celé hodiny. Ani si nevšimla, že slnko zapadlo a podvečer zahalilo šero. Do drevenej okenice sa oprel studený vietor a ona postrehla poletujúci sneh a náhliacich sa susedov. Starý kováč sa hnal domov s košmi plnými sušených hríbov, hrnčiarka sa zas naťahovala s mechom múky. Ani pri rezkom kroku sa však nezabudli srdečne pozdraviť a zaželať si pokoj od zlých síl.

Už zajtra sa Rada starších, skupinka tých najschopnejších mužov a žien, vydá na nebezpečnú cestu k idolu. Na vozy naložia jedlo, ktoré dedinčania dobrovoľne darujú zlým silám ako obeť, aby tak dedinu ochránili pred nešťastím. A o štyri týždne počas zimného slnovratu budú títo odvážlivci brániť ostatných pred strigami, krvilačnými beštiami, ktoré ľudí ohrozovali každú zimu.

Lucia sa podvedome dotkla červeného amuletu na krku, jediného šperku, ktorý jej zostal po mame. Hrôzy zimy máтали dedinu po celý rok, ich prítomnosť bolo cítiť bez prestávky. Cez zimu sa domáci modlili, aby sa dožili teplejšieho obdobia, a len čo sa sneh roztopil, znova sa pripravovali na kruté časy, hoc vzdialené celé mesiace.

Nádych, výdych. Opäť otvorila dlane, aby pokračovala v čarovaní. No tu už sa pri jej pleci zjavila starká so sviečkou v ruke.

„Zima nás tento rok prekvapila,“ vyhlásila a rázne zabuchla odchylenú okenicu. Upevnila ju kúskom priadze, akoby si priala ochrániť ich domov pred zlom, ktoré každým dňom silnelo. Začala rozsvecovať ďalšie sviečky a mäkké svetlo zaplavilo vnútro domu.

Ich dom bol malý, zato plný lásky. Stôl zakrýval biely obrus so starkinou výšivkou a cez stoličky viseli štrikované deky. Police zdobili drevené výtvary, ktoré vyrezával starký a predával ich ako susedom, tak aj vo vedľajších dedinách.

Starká začala pobeťovať po kuchyni a prezerať zásoby.

„Ryby nemajú radi, no koláče sú vraj vždy hneď preč,“ mrmlala si popod nos a prezerala poloprázdne police so zásobami. „Čaká nás tuhá zima a my sa musíme pripraviť. Možno keby som prihodila ešte sušené slivky,“ premýšľala nahlas a začala si ustarostene hrýzť do pery.

„Sušené slivky máš najradšej,“ podotkla Lucia.

„Ja viem, ale...“ pokrčila plecami. „Pre istotu ich pár prihodím.“

Priestor na čarovanie sa skončil. Lucia sa zdvihla zo stoličky a pomohla starkej.

Na kuchynský stôl kládli chlieb, kašu, makové koláče aj starkine povestné slané osúchy. Pridali aj vlašské orechy a za hrst sušeného ovocia. Lucia sa za posledný rok vytiahla do výšky a starkú prerástla

o hlavu. Po prvýkrát za sedemnást zím dočiahla na potraviny v najvyšších policiach bez pomoci stoličky.

Keď skončili, špajza bola takmer prázdna.

„Nezostalo nám toho veľa, ale zvládneme to,“ zhodnotila starká a materinsky Luciu objala. „Radšej prežijeme o hladu, než aby nám zlé sily nasypali nešťastie na hlavu. Prv než zajtra pôjde starký odviezť obety, treba ešte koňa vyčesať a nanosiť dnu drevo.“

„Drevo z veľkej kôlne prinesiem ja, a keď sa starký vráti, očešem Liesku,“ ponúkla sa Lucia.

Vyškriabala sa po drevenom rebríku na svoju plošinu v podkroví. Bolo to skromné miesto, malé a priúzke. Strecha bola tak nízko, že nedokázala ani narovnať chrbát. Kedysi slúžilo na sušenie hríbov, než si starkí osvojili Luciu ešte ako dieťa.

Skonča lôžka vzala zimník, najteplejší kus oblečenia, ktorý vlastnila, na mnohých miestach zaplátaný a poprešívany. Okolo hlavy si uviazala svoju najobľúbenejšiu bielu šatku s červenou výšivkou a zakryla si ňou ohnivé vlasy. Kým počas letných mesiacov zbožňovala bozky slnka a tieň košatých stromov, keď krajinu zasypal sneh, vyčnievala. S ryšavými vlasmi, pehami na lícach a prenikavo modrými očami ju nebolo možné prehliadnuť. Vyčnievala ako osamelý vlčí mak na lúke. A tak si šticu zapletenú do vrkoča skrývala, aby zapadla medzi šed' dedinčanov.

Keď vyšla z domu, už husto chumelilo. Vzduch bol čerstvý a štípal v nose a ona si pevnejšie utiahla uzol na šatke, nech jej ju vietor nevezme. Vyvrátila tvár k oblohe a nechala si vločky padať na nos a mihalnice.

Svet na krátky okamih zastal. Bol to krásny pocit, bezstarostný. Krajina sa obliekala do biela a ticha a napriek všetkým starostiam dospelých vo svojom vnútri zacítila radosť. Rýchlo ju vymenil pocit hanby, že v takom nebezpečnom čase našla kúsok krásy.

Z myšlienok ju vytrhol približujúci sa dupot konských kopýt. Spozna rohu sa vyrútil voz ťahaný Lieskou, jedinou hnedou kobyľou, ktorú chovali. Starký jednou rukou držal opraty, druhou Lucii kýval na privítanie.

„Čo robíš vonku v takom mraze?“ spustil na ňu s úsmevom, keď kolesá voza zastavili pred domom.

Lucia otvorila dlane, na ktoré jej dopadali snehové vločky. „Vy-
chutnávam si prvé sneženie,“ usmiala sa a pohladkala Liesku po krku.
„So starkou sme už pripravili zásoby, ktoré zajtra povezieš. Zima isto
prebehne hladko. Starká darovala takmer všetko jedlo, nechala len
tak tesne, aby sme neumreli od hladu,“ žartovala.

Starký sa zamračil. „Ach, skutočne?“ spýtal sa a zliezol z voza.

„Áno. Ešte aj súdok vína, ktorý dostala od susedy ako poďako-
vanie za štrikovanú deku.“

„Neštrikovala tú deku pre seba?“

„Vieš, aká je. Dala by aj vlastný nos, ak by mohla druhým po-
môcť. Ale niečo sa mi predsa len podarilo zachrániť,“ zašepkala
a z vrecka vybrala kúsok jablka. Ponúkla ho koňovi, ktorý sa ovo-
ciu potešil.

Starký naďalej krčil nos červený od zimy. Mlčal, čo bolo nezvy-
čajné.

Lucia sa radšej pokúsila zmeniť tému.

„Ako sa ti dnes darilo?“ spýtala sa ho nadšene.

„Ále,“ mávol rukou a na tvári vyčaroval hraný úsmev. „Slnko
znova vyjde.“

Na voze viezol takmer toľko drevených výrobkov, koľko ráno na-
ložil. Predaj vo vedľajšej dedine teda dopadol zle. A s cestami zasy-
panými snehom a jeho úlohou v Rade starších to bol tento rok jeho
posledný.

Ťažko sa rozkašľal, až mu zapískalo v pľúcach. Keď uvidel Luciin
znepokojený výraz, len rýchlo dodal: „To nič, to len tá cesta. Star-
kej o kašli radšej nepoviem, dobre? Inak zlým silám daruje aj naše
posteľ.“

Starkého kašeľ sa však v ten večer prehĺbil a pridala sa aj bolesť hrd-
la. Starká, ktorá si úprimnosť cenila nadovšetko a nebolo možné
pred ňou skryť nič, jeho podlomené zdravie prekukla.

„Kašeľ ma zajtra po ceste aspoň trošku zohreje,“ vtipkoval po večeri, keď za kuchynským stolom vyrezával figúrky z dreva.

„Nemôžeš cestovať k idolu,“ namietla a pravidelne cinkala ihlicami pri štrikovaní. „Poprosíme Vaševského, aby vzali naše obety.“

Drevo, ktoré Lucia pred zotmením nanosila z veľkej kôlne, teraz pomaly praskalo v kozube a naplňalo dom teplom. Lucia ležala v posteli na svojom lôžku, zakrytá nadýchanou perinou až po bradu. Počúvala rozhovor, ktorý sa niesol domom.

„To rozhodne nie,“ ohradil sa starký. „Naše jedlo nevezme nikto cudzí. Musia vedieť, kto ho daroval.“

„Tak potom pôjdem ja,“ navrhla starká. „Ach, zabudla som priložiť ešte údené korbáčiky,“ spomenula si a Lucia počula škrípanie drevenej stoličky o podlahu a starkino dupotanie.

Každý rok v tento večer vládla v ich dome nervozita z cesty. Starkému zakaždým nebolo do reči a starká od úzkosti radšej pletla a podchvíľou prikladala ku kope jedla ďalšie a ďalšie potraviny, ktoré nachádzala raz v jednej skrinke a potom v ďalšej.

„Nemusíme im dať všetko,“ starký stíšil hlas. „Osúchy odlož pre seba a pre Luciu. Dali sme toho viac ako dost,“ dodal a v hlase mu zaznel hnev.

„Dobre, tak si ich aspoň zabalím na cestu.“

„Nie, moja milovaná,“ do hlasu sa mu vrátila láskavosť. „Je to dlhá cesta, mrazivá. Nič pre tvoje uši.“ Starký tým narážal na zápal ucha, ktorý starkú chytil pred rokmi, a odvtedy zostala na mrazivý vietor citlivá.

V domčeku zavládlo ticho. Nebolo počuť ani starkého kašeľ, ani starkine ihlice. Ozývali sa len polená praskajúce v kozube.

Lucia ani nedýchala. Zovrela okraj obliečky a s očami dokorán mlčky počúvala starkine slová, ktoré zneli ako ortieľ.

„Tak potom s obetami musí ísť Lucia.“

2

ANI DÝKU, ANI ZVON

Sneženie cez noc neprestalo a rovnako ani starkého choroba. Suchý kašeľ sa prehĺbil do horúčky a starký už ráno ani nevstal z postele. Nádej, že sa mu polepší a pôjde s obetami, sa úplne rozplynula. Lucia nemala inú možnosť. Za svitania si hlavu zakryla šatkou a spolu so starkou naložili jedlo na staré sane z dubového dreva, ktoré rodina používala počas zimy. Lucia zapriahla Liesku, ktorá sa nevedela dočkať dobrodružstva a nadšene prestupovala z kopyta na kopyto. Keď obety starostlivo zabezpečili povrazom, kobyla sa zaprela do oprát. Pobrali sa do srdca dediny.

Uprostred Malej Tíšavy sa už začala zoskupovať Rada starších so saňami plnými jedla. Boli medzi nimi ženy aj muži, mladí aj starí. Všetci poriadne naobliekaní na studenú cestu, ktorá ich čakala.

Aj napriek skorej rannej hodine dedina prekypovala radosťou a vtipmi. Dedinčania ukladali na sane pecne chleba, nakladanú zeleninu a bochníky syrov. Ak niektorá rodina nemala vlastné sane či voz, dohodla sa so susedmi, ktorí prevzali ich jedlo. Vo vzduchu viselo napätie, no predsa si všetci navzájom pomáhali, zdravili sa a uisťovali, že sú na zimu dobre pripravení.

Kým sa starká rozprávala so susedmi, Lucia čakala pri svojich saniach a snažila sa vlastné myšlienky zahnať tým, že hladkala koňa. Celú noc nespala. Myslela na nebezpečnú cestu, ktorú mala pred sebou, a na to, ako sa z nej každý rok starký vrátil taký vyčerpaný, že

vynechal tradičné oslavy a rovno sa zvalil do postele. A ona ho teraz mala nahradiť.

Len na jediný deň, ubezpečovala sa Lucia a snažila sa nervozitu vytriasť z prstov. *Len na jediný deň*.

Neunikli jej skúmanvé pohľady susedov. Vedela, aké klebety sa trúsia o jej rodine. Keď starký pred rokmi priniesol z ďalekej dediny malé dievčatko s ryšavými vlasmi, mnohí ho obvinili, že má nemanželské dieťa. „Musíš mať predsa mamu,“ dobiedzali do Lucie miestne deti. „Alebo ťa starký vystrúhal z dreva, Drevená Lucia?“ smiali sa jej do tváre.

Škaredá nadávka jej však prischla na celý život, pripomínala jej, že nepozná svoj pôvod. O dôvod viac nájsť pokoj pod šatkou.

Pri Lucii sa zastavila Kata, ktorej na saniach ťahaných čiernym koňom špagát istil kôpku syrov. Kým Lucia v zime vyčnievala, Kata so svojimi svetlými vlasmi spletenými do vrkočov so studeným počasím splývala. Odetá bola v ošúchanom kabáte a na rozdiel od Lucie si namiesto sukne vzala nohavice.

„Tento rok poslali teba?“ spýtala sa Kata.

„Starký ochorel.“

Kata zachytila v Luciinom tóne nervozitu. Jej ostré rysy zmäkli.

„Neboj sa,“ uistila ju. „Ani sa nenazdáš a sme zas späť.“

K dievčatám podišiel Ondrej. Na tmavých kučérach mal naraženú veľkú ušianku, plecica mu zdobila kožušina a na opasku sa mu leskla sekera. Ak Kata bola stelesnením zimy, Ondrej bol jeseňou, príjemnou a úrodnou, ktorá rada okúsila plody ťažkej práce. Jeho pokožka mala teplý tón a zber jabĺk mu so širokými ramenami isto išiel ako po masle.

„Vitaj v Rade starších,“ prihovoriť sa Lucii. „Hlavne si zober dostatok kožušín pod zadok. A do každého vrecka zvon, ak by sme sa nevrátili pred zotmením a napadli nás strigy.“

Luciu prepadla panika. Útok stríg? Starký nikdy nespomenul, že by sprievod napadli strigy. Až teraz si všimla, že aj Kate sa pod kabátom lesknú dve dýky pripevnené o kožené popruhy. Mala si aj ona vziať zbraň? Žiadnu nevlastnila.

„Prestaň ju strašiť,“ okríkla Kata Ondreja. Práve sa načahoval za syrom v jej saniach. „A vprac sa do kože,“ zasyčala tak, aby ju dedinčania stojaci navôkol nepočuli.

Ondrej sa uškrnul. „Len som chcel Drevenú Luciu privítať v našich radoch,“ zaškeril sa a Lucia otrávene prevrátila oči.

Potom sa vrátil k svojim rodičom, ktorí sa s ním prišli rozlúčiť.

„Nemám so sebou ani dýku, ani zvon,“ vyhrkla Lucia, keď dievčatá osameli. „Len pár slaných osúchov, čo mi nabalila starká.“

Kata upevnila špagát, ktorý Ondrej povolil, a obrátila k Lucii. „Strigy na nás počas cesty domov nikdy nezaútočili. Sú to len báchoroky, ktoré ľudia radi roznášajú po dedine, aby vydesili ostatných a sami seba spravili zaujímavejšími.“ Nahla sa k Lucii bližšie. „Ondrej každý rok rozpráva dievčatám v dedine, ako nás takmer dostali strigy a on ich odohnal vlastnými päťami.“

Lucia sa zasmiala a smiech zjedol kus jej strachu. Zima bola obdobi, keď sa mnohí mladí obzerali po láske. Dievčatá často robili rituály, ktoré im mali prezradiť meno ich nastávajúceho.

„Koľkokrát si už bola odviezť jedlo k idolu?“ spýtala sa Lucia.

„Trikrát.“

„Tri?“ Dievčatá boli rovnako staré, Kata isto nevidela viac ako osemnásť zím. Na cestu sa nemohla podujat dobrovoľne.

„Moji rodičia sa musia starať o moje mladšie sestry,“ vysvetlila a kývla hlavou.

Pri veľkej kôlni, v ktorej dedinčania skladovali drevo na zimu, stála svetlovlasá rodinka. Dve dievčatá sa naháňali okolo nôh rodičov a snažili sa zo sypkého snehu spraviť snehové gule. Katine sestry výskali, smiali sa, pokrikovali na seba vymyslenými prezývkami. Neuvedomovali si vážnosť cesty, na ktorú sa dedinčania chystali.

„Úloha byť v Rade starších padla na mňa,“ dodala. „Ale Ela ma isto nahradí, len čo bude dosť stará,“ ukázala na tretiu sestru s rovnakými zapletenými vlasmi ako Kata. V ruke zvierala drevený meč a oháňala sa ním.

„A čo Ondrej?“

„Ondrej išiel s obetami päťkrát. Prvýkrát sa vydal k idolu preto, lebo jeho otec si spálil ruku na peci. Ďalšie roky išiel, pretože chcel.“

Chcel? Lucia sa zamračila. Ako by mohol niekto chcieť toľko zodpovednosti?

Kata sa vybrala rozlúčiť sa s rodinou a Lucia zostala sama. Keď kontrolovala postroj na Lieske, upútalo ju nespokojné erdzanie o kus ďalej. Biely kôň na začiatku sprievodu nespokojne pohadzoval hriovou a dupotal kopytami. Hnedovlasý Martin sa ho snažil upokojiť, no kôň akoby neposlúchal naschvál. Ostatní navôkol sa prizerali Martinovej márnej snahe.

Tvrdohlavý kôň sa odrazu upokojil, akoby Martinovo zosmiešnenie pred ostatnými bolo všetko, čo chcel. Martin podvihol zrak a všimol si, že sa naňho Lucia díva. Zahanbene sa usmial.

Lucia odvrátila tvár a v lícach zacítila neznáme teplo. Neubránila sa úsmevu. Aspoň čosi bude na ceste k idolu príjemné.

Väčšina saní už bola pripravená na odchod. Mnohé sa prehýbali pod jedlom tak veľmi, až museli ich náklad zakryť dekami a zabezpečiť hrubými povrazmi. Lucia neochotne sledovala, ako domáci vyprázdňujú vlastné zásoby a na saniach kopia jedlo, ktoré sami tak veľmi potrebovali. Nepáčilo sa jej to. No starká mala pravdu. Ak to malo zabezpečiť hladký priebeh zimy, uskromnia sa.

Medzi dedinčanmi sa zjavil aj Vaševský, hlava dediny a vodca Rady starších. Brucho mu obopínal teplý kožuch a hlavu mu pred zimou chránila čiapka z líšky.

Väčšina ľudí k Vaševskému vzhliadala ani nie pre neho samého, ako pre skutky jeho predkov. Za ich čias sa malá dedinka obklopená lesmi rozvinula najväčšmi. Vaševského praprado bol skúsený lovec, ktorý nekántril len zver. Miestni poznali legendárne príbehy, v ktorých bojoval s upírm i aj drakmi, premohol mavky, besy aj bludičky. Lesy vyčistil od všetkého magického nebezpečenstva až na strigy. Strigy boli neporaziteľné. Skántrené stvorenia predal a za peniaze dal rozšíriť stajne, postaviť veľkú kôľnu a opraviť studňu.

Ani Vaševský však nebol neschopný. Kde mu chýbala odvaha či svaly, mal dar reči. Každý rok dokázal celú dedinu v pokoji presvedčiť,

aby sa vzdali jedla a darovali ho zlým silám, ktoré ich dedinu chránili pred nešťastím. Lucia neoblubovala jeho chvastanie ani povýšenecký pohľad, ale musela uznať, že ľuďom dodával pocit bezpečia a rádu.

Keď si Vaševský všimol Luciu, nesúhlasne si ju premeral pohľadom. Dovalil sa k nej.

„Tvoja starká mi spomenula, že si sa pridala k Rade starších,“ vyslovil a nedôverčivo si ju prezeral, akoby ju najradšej poslal naspäť domov. „Je to veľká zodpovednosť.“

„Viem viesť sane,“ povedala. „Bežne chodievam so starkým a nemám problém s...“

Bez okolkov jej skočil do reči. „Možno by si mala radšej jedlo svojej rodiny naložiť niekomu zo susedov, ktorí už túto cestu absolvovali.“

Lucia by jeho návrh prijala bez zaváhania. Dala by čokoľvek zato, aby zodpovednosť prehodila na niekoho iného a nemusela sa tak obťažovať s cestou. Mala by viac času na čarovanie. Mala by viac času na...

Čokoľvek. Čokoľvek by bolo lepšie, než čeliť v zimný slnovrat strigám.

Raz-dva som naspäť, pomyslela si. Je to len pár hodín, len na jeden deň. A na zimný slnovrat bude starký znova zdravý.

„Zvládnem to,“ povedala Vaševskému a zdvihla bradu.

Medzi dedinčanmi sa prekvapivo zjavil aj starký. Kašeľ ho dusil tak veľmi, až mu ostatní uvoľňovali cestu, a pod kabátom mal stále natiahnuté oblečenie, v ktorom spal. Náhlil sa k Vaševskému a Lucii.

„Lucke možno dôverovať,“ vravel Vaševskému. „Moja žena darovala dva koláče,“ vyslovil priškrtené a zakašľal. „Mäsové. A aj súdok vína.“

To Vaševského prekvapivo presvedčilo. Prikývol, ešte raz si Luciu premeral a bez slova sa odvalil preč.

„Mal by si ležať v posteli a odpočívať,“ dohovárala Lucia starkému.

On však len mávol rukou a odtiahol ju nabok. „Prv než sa vyberieš na cestu, musím ti niečo povedať,“ rozprával vážne a rýchlo.

Stíšil hlas, aby ich nikto iný nezačul, a ťahal Luciu za lakeť ďalej od Katy a ostatných dedinčanov.

„Čo také?“

Starký zaváhal a Lucia sa zamračila. Zvyčajne rozprával bezprostredne a otvorene, nemal pred ňou tajomstvá.

„So starkou sme sa vždy snažili spraviť všetko preto, aby si sa ty mala dobre,“ začal. „Tvoje bezpečie bolo pre nás prvoradé. Keď sme si ťa osvojili, bola si tým najúžasnejším darom.“

„Starký, začínaš ma dešť,“ zasmiala sa, ale jeho tvár zostala vážna.

„Vždy sme robili všetko preto, aby si bola v bezpečí,“ pokračoval. „Netvrdím, že všetky rozhodnutia boli správne, ale... Robili sme, čo sme vedeli.“

Lucia znepokojene sledovala jeho napätú tvár.

„Lucka,“ oslovil ju a zrak mu sklúzol na červený amulet okolo krku. S pohľadom zabodnutým do príviesku stratil slová.

„Starký?“ ozvala sa Lucia pomaly.

Dvihol k nej svoje láskavé oči a Lucia v nich uvidela zmätok. Čo také mohol mať na jazyku? Alebo mu len horúčka poplietla hlavu?

Ozvalo sa zvonenie. Vaševský stál uprostred davu a hlasno zvonil zvonom, ktorým už tradične započal cestu. Všetky oči boli na ňom a on si to užíval.

„Moji drahí susedia!“ prihovril sa zhromaždeným dedinčanom so širokým úsmevom. „Celý rok sme usilovne pracovali a odkladali na zimu. Nie zlé sily, nie Rada starších, ale vaša ťažká práca a štedrosť zachráni našu dedinu aj túto zimu.“ Obe ruky si položil na srdce v dojímavom geste, kým dedinčania mu tleskali. Lucia prevrátila oči. „Malá Tíšava nebola kedysi taká vyspelá, ako je dnes,“ pokračoval hlasno. „Pamätajte na to. Bol to môj prapraprado, ktorý sám a bez pomoci vyrazil do lesov kántriť draky. Stalo sa to presne takto...“

Vaševský sa pustil do rozprávania jedného z povestných príbehov svojej rodiny. Dav hlasno tleskal a pískal, fandil ich odvahe. Aj Lucia tleskala, hoc mala ruky v rukaviciach. Starká sa usmievala, no jej úsmev bol hraný. A starký, ten ani nepohol brvou. Muselo to byť pre chorobu.

„Drahí susedia,“ pokračoval Vaševský, „v mene Rady starších vám ďakujeme za vašu odvahu, čestnosť a súdržnosť. A môžete sa na nás spoľahnúť. V zimný slnovrat vás budeme brániť. Budeme vaším štítom aj sekerou.“

Slnko sa už škriabalo na oblohu. Ak sa chceli vrátiť pred zotmením, museli vyraziť. Vaševský sa neochotne vzdal pozornosti a usadil sa do svojich obrovských saní. Boli také plné jedla, že ich museli ťahať dva tátoše. Aj ostatní členovia Rady starších sa začali usádzať na sane a pripravovali sa na odchod.

Starká sa vrátila k Lucii a začala jej starostlivo zaprávať šatku. Úsmev na tvári mala opäť úprimný a plný lásky.

„Dávaj si pozor,“ vravela jej. „Drž sa ostatných.“ Starká ju pohladila po tvári. „Jednou nohou tam, druhou späť, dobre?“

„Sľubujem.“

Starkému sa do očí vkradla prázdnota. „Dospela si skôr, než som čakal,“ poznamenal namiesto rozlúčky.

Lucia sa k nemu obrátila. „Čo si mi to chcel povedať?“ spýtala sa.

Ludia okolo nich sa lúčili, vykrikovali, zvonili zvonmi. Zaznelo ďalšie zvonenie a Vaševského sane sa pohli ako prvé. Konské kopytá sa postupne rad za radom dali do pohybu a sane plné jedla začali opúšťať dedinu za hlasného lúčenia sa, pískania a kriku domácich. Martin sa držal pri začiatku sprievodu a jeho kôň na protest pohadzoval hrivou.

Nakoniec sa starký usmial a stisol Lucii plece. „Len som ti chcel zaželať šťastnú cestu.“

Lieska už nadšene prestupovala z kopyta na kopyto, tešila sa na dlhú cestu. Lucia si kolená zakryla kožušinou, ešte vždy rozrušená zo zvláštneho správania starkého. Už išla popohnať koňa, ale Kata sediaci na saniach vedľa sa jej prihovorila.

„Neponáhľaj sa tak,“ povedala. „S Ondrejom zvyčajne chodievame na konci radu.“

„Prečo?“

„Ak je cesta zasnežená, tí pred nami ju aspoň riadne vyjazia.“

„A okrem toho, dnes má naša Katarína meniny,“ dodal Ondrej s úškrnom. „Oslávime to.“

Lucia by sa najradšej vydala na cestu medzi prvými, nie kvôli Martinovi, ale preto, aby to mala za sebou. Katine slová však mali niečo do seba. Nerada by zostala zakliesnená kdesi v snehu. A pomyslenie na to, že oni dvaja majú so sebou zbrane, ju zvláštne upokojilo.

Uvoľnila teda opraty a čakala. Ostatní sa zoradili a pustili sa na cestu, kým ona, Kata a Ondrej stáli na mieste. Ondrej sa nahlas vystatoval, ako sa tento rok opäť poráta so strigami, a miestne dievčatá a chlapci, ktorí zostali v dedine, ho obdivovali. Jeden z chlapcov mu dokonca so žmurknutím vtisol do dlane kus koláča a malý lístoček, ktorý Ondrejovi rozťahal ústa do úsmevu.

Lucia sa zadívala na starkých a precíťovala silu tejto chvíle. Od kedy si ju dvojica osvojila, každý rok v rovnakom momente stála po starkinom boku a lúčila sa so starkým sediacim na saniach. Dnes sa ich úlohy po prvý raz vymenili.

Len jeden deň.

Ondrejove a Katine sane sa dali do pohybu. Konečne bol rad na Lucii. Chytila pevne liace a popohnala Liesku. Kobyla sa s radosťou zaprela do oprát a sneh pod sanicami zavrzgal. Sane plné jedla sa pohli najprv s odporom, potom o čosi ľahšie a len čo Lieska urobila pár krokov, sanice zapadli do vyjazdených koľají a kĺzali sa ako po masle.

Lucia sa poslednýkrát ponad plece obzrela na svoju rodinu. Starká kývala o dušu, no starký len mlčky stál so zachmúreným pohľadom v tvári. Luciu premkol nepríjemný pocit, že mu predsa len ležalo na srdci viac než iba slová na rozlúčku.

3

ZLÉ SILY NECH SA NAUČIA VARIT'

Dedinu rýchlo nechali za sebou. Sled saní ťahaných koňmi si razil cestu v bielej krajine a ťadový vzduch štípal Luciu v nose. Zastrčila si neposlušný ryšavý prameň pod šatku na hlave a utiahla uzol.

Kata a Ondrej mali pravdu. Na samotnom konci sa ich koňom šliapalo ľahšie a sane kĺzali zľahka. Bolo to bezpečnejšie, plynulejšie. Od ostatných si však aj tak pre istotu udržiavali odstup. Sem-tam od niektorých saní vpredu odletel kus snehu, alebo ktorísi z dedinčanov nabehol sanicami na kameň.

Sane opustili les stojaci za dedinou a Lucii sa naskytol výhľad na krajinu. Tolká nádhera. Širošie polia sa sfarbili do biela a v diaľke sa črtali hory. Dedinčania pred ňou sa počas cesty dohovárali a smiali, niektorí si pospevovali. Včera večer ju cesta k idolu strašila, no teraz, v obkolesení prírody a za radostného spevu, sa jej aj napriek mrazu rozlialo teplo na hrudi. Nebolo to také strašidelné, ako si myslela. Zaplavil ju príjemný pocit, že robí niečo užitočné a pomáha tým, ktorí zostali doma.

Kata sa prihovorila Ondrejovi.

„Tak, čo nám priniesla táto zima?“ spýtala sa.

Ondrej nazrel do svojho nákladu. „Hríby a pečivo. Mama nabalila aj klobásy.“

„Daj jednu. Skúsím, či nie je pokazená.“

Ondrej na ňu pochybovačne zazrel.

„V poriadku, vymením za syr,“ prevrátila oči a on sa doširoka usmial, akoby presne na to čakal.

Vybral kus klobásy a hodil ju Kate. „Všetko najlepšie.“

„Mhmm,“ zamumlala s plnými ústami. Na oplátku mu podala kus syra zo svojich saní.

Lucii padlo srdce až do žalúdka.

„Čo to stvárate?“ okríkla ich, hlas však tíšila, aby neprivolala pozornosť dedičanov pred nimi. Nechcela si ani predstaviť, čo by im Vaševský spravil, keby zistil, že ukradli jedlo.

„Máš pravdu,“ priznala Kata. „Chýba nám k tomu chlieb.“ Nato začala za svojím chrbtom hľadať bochník.

„To jedlo nie je pre vás,“ pokračovala Lucia neveriacky. „Je pre zlé sily, aby nás ochránili pred zimou.“

Ondrej s Katou si vymenili pohľady a potom sa nahlas rozosmiali.

„Nie, toto jedlo je *rozhodne* pre nás,“ ubezpečil ju Ondrej. „Tešil som sa naň, odkedy listy zožltli. Mama nás doma držala hrozne na krátko, neustále mi pripomínala, že všetko musíme nechať na zimu.“

„Ani nehovor,“ vravela Kata a žula klobásku, ani sa neunúvala utrieť si zamazané líca. „Ja som sa snehu nevedela dočkať. Pamätáš si na ten bryndzový koláč minulý rok, čo ti tak chutil?“ pýtala sa Ondreja.

„Máš ho?“ podvihol obočie, až sa mu stratilo pod kučerami.

„Rodičov som presvedčila, že vďaka tomu sa sesternicin syn narodil zdravý. Tento rok mama napiekla dva.“

„Ty prešibaná líška,“ chválil ju obdivne.

Lucia nerozumela ani jedinému slovu. S vydeseným výrazom v tvári sledovala, ako si pochutnávajú na jedle.

„Takže toto robíte každý rok?“ spýtala sa ich.

„No samozrejme,“ pritakal Ondrej s plnými ústami. „Prečo inak by som sa dobrovoľne hlásil do Rady starších? Myslíš si, že nemám nič lepšie na práci?“

„Ale čo zlé sily?“

„Zlé sily nech sa naučia variť,“ vyhlásil. „Ja som hladný.“

„Ale čo ak vás niekto z dedinčanov prichytí?“

Kata s Ondrejom sa zasmiali.

„Nemyslím, že by sme ich zaujímali,“ odvetila Kata.

Cesta sa pomaly stáčala doľava, vyhýbala sa rieke pretínajúcej krajinu. Lucii sa naskytol výhľad na dedinčanov pred ňou. Jeden za druhým tajnostkársky vyťahovali čosi spod kabátov, z vreciek či saní. Kováči, bylinkári, muzikanti, umelci, lekári. Muži, ženy, mladí aj starí. Tí, ktorí uctievali jedného boha, žiadneho či viacerých. Každý jeden člen Rady starších prežúval jedlo, ktoré mu nepatriło.

Žuli a žuli a žuli.

„Aj oni kradnú jedlo?“ zašepkala Lucia.

Nemohla uveriť vlastným očiam. Azda to takto bolo každý rok? Cestou pojedli, čo so sebou viezli? Bol starký rovnaký a kradol jedlo tiež?

„Nevykladať si to zle,“ povedala Kata. „Čo zostane, to na konci cesty naozaj vyložíme pri idole.“

„A zlým silám to bude stačiť?“

„Doteraz sa nikto nestážoval,“ Ondrej sa nahlas rozosmial, až mu jedlo prskalo z úst. Potom Lucii ponúkol kašu. „Dáš si?“

Jedlo vyzeralo lahodne a jej škŕkalo v žalúdku. Počula tlmené prežúvanie dedinčanov zo saní pred ňou. Predsa len však pokrútila hlavou.

„Starká mi niečo zabalila,“ vyslovila a rozviazala batôžtek, ktorý si so sebou vzala. Trčal z neho slaný osúch, starkina špecialita.

„Ako chceš, Drevená Lucia,“ povedal jej Ondrej. Potom si s Katou začali deliť palacinky.

4

ZAČIATOK CELÉHO TVOJHO ŽIVOTA

Sled saní plných jedla minul dva zasnežené lesy a jeden zamrznutý rybník a tajnostkárské ujedanie klobás a chleba spod zimníkov sa uvoľnilo. Dedinčania začali otvorene hodovať. Za zvuku snehu vŕzgajúceho pod sanicami si medzi sebou vymieňali pečivo, údeniny, pečené mäso, polievky aj sladké zemiakové placky plnené orechmi. Z davu sa ozývali výkriky ako: „Chce niekto kus chleba?“ alebo „Kde sú tie fliačky, čo sme mali minulý rok?“ či „Hej! Vpredu nám chýba cukor a dve vidličky! Vymeníme za šošovicový prívarok!“

Keď bolo slnko najvyššie, zastavili na odľahlej čistinke, aby si kone trochu odpočinuli. Na mieste vypukla hostina. Nikto sa viac nehanbil či neskrýval. Ľudia hodovali a smiali sa, dvojica muzikantov dokonca vytiahla hudobné nástroje. Svižná hudba huslí vyhnala do tanca aj tých najostýchavejších, so zemiakovou plackou v jednej ruke a slivkovou guľou obsypanou makom v druhej.

Znechutená Lucia stála opodiaľ, zamestnávala sa hladkaním Lieskinej hrivy. Pálila ju tvár. Cítila sa zahanbene a podvedene. Spomínala si na každú jednu zimu, keď starkého vyprevádzala na cestu, a na to, ako veľmi sa bála, či sa vráti v poriadku, či ho zlé sily neporazia alebo strigy nedrapnú do tesákov. A on sa pravdepodobne opíjal

s ostatnými a požíral jedlo, ktoré patrilo celej dedine. Domov sa nevrátil vyčerpaný z cesty, ale z prežratia.

Ondrej si všimol Luciu nezaujem pridať sa k hodovaniu. Pristúpil k nej s hrstou vlašských orechov a pohárom medu.

„Viem, ako sa cítiš,“ prihovril sa jej s úprimným tónom v hlase. Všetko jeho predvádzanie sa bolo preč. „Ani pre mňa prvá jazda nebola ľahká. Vždy som považoval svojho otca za hrdinu, ktorý sa vydal na preďalekú a nebezpečnú cestu, aby ochránil našu dedinu. A on namiesto toho len sedel na zadku, jedol a pil.“

„Ostatní v dedine si zaslúžia vedieť pravdu.“

Pokrčil plecami. „To, že sa dozvedia pravdu, neznamená, že ich to spraví šťastnými.“

Lucia si zahryzla do jazyka a hladkala koňa po srsti. Myslela na hladujúcich dedinčanov, ktorí darovali aj to málo, čo mali, len aby sa ochránili pred zlom.

„Je to hlúposť, vieš?“ pokračoval Ondrej. „Nosiť toľké jedlo zlým silám, ktoré nikto nikdy ani nevidel, len aby sme si kúpili ich priazeň. Počul som, že v dedine za horami zlé sily pred zimou vyhávajú.“

„Ako?“ počudovala sa.

Lahostajne si hodil do úst orech. „Neviem. Čarami? Metlami? Nedávajú im žiadne jedlo ani obety, ale vyženú ich, aby na dedinu nezoslali nešťastie.“

„To je správny prístup,“ pridala sa k nim Kata s kusom pečenej ryby v ruke. Aby sa jej toho viac zmestilo do brucha, musela si uvoľniť kožené popruhy s dýkami. „Mali by sme sa im postaviť. Vziať do ruky meče a vidly a sekery a... Ach, skutočne vidím kus slaniny?“ Jej dva svetlé vrkoče zasvišťali a viac jej nebolo.

Zvláštne, pomyslela si Lucia. Celý život verila, že zlým silám sa mali podvoliť. Bolo možné sa im postaviť?

„Nikto nikdy zlé sily nevidel?“ spýtala sa Ondreja.

„Nie. Aspoň nikto, s kým som sa rozprával.“

Lucii sa v žalúdku rozhostil nepríjemný pocit, ktorý však nemal nič spoločné s hladom.

„Sú zlé sily vôbec skutočné?“ spýtala sa.

Mlčky žul a zdvihol k nej zrak. „Neviem. Mala by si sa najesť teraz, Lucia,“ radil jej. „Keď prídeme k idolu, jedla sa už viac nebudeš môcť dotknúť.“

„Nepriďte mi správne kradnúť jedlo, zatiaľ čo naši doma hladujú,“ precedila cez zuby.

Starý Vaševský s nosom červeným od mrazu či vína začul jej slová. Odtrhol sa od veselého dohadovania sa so svojimi susedmi a dovalil sa k Lucii. V jednej ruke držal do polovice plný súdok, v druhej makový koláč. Oboje darovala Luciina starká.

„Lucinka,“ oslovil ju a grglo sa mu. „Okúsila si už pečené ryby starého Pecka?“ Mávol rukou k skupinke dedinčanov, ktorí žuli kačacinu.

„Nie, ďakujem,“ odbila ho ostrejším tónom, než plánovala. Jednou rukou nervózne zovrela Lieskine opraty.

„Tak si vezmi z klobás pani Maretovej,“ núkal ju ďalej nástojčivejšie. „Alebo zo syra rodiny Nuckej. Potrebuješ sily. Tvoj starký na tom so zdravím nie je najlepšie a aj starkú nohy bolia viac, než si chce priznať.“

„Starký sa vylieči. A starká je silná dosť,“ pokrútila hlavou a dúfala, že sa Vaševský stratí.

On sa však na ňu naďalej krivo uškrňal. A nebol sám. Viacerí dedinčania ich rozhovoru venovali pozornosť. Martin si lyžicou naberal halušky a rozprával sa s chlapcami z dediny. Nenapchával sa horami jedla ani mu víno netieklo dole bradou. Aspoň to Luciu utešilo.

„Ani ryby, ani klobásy, ani syr,“ Vaševský sa poškriabal po brade. „Tak potom musíš okúsiť trochu kaše.“

„Nie som hladná,“ vyslovila definitívne.

Vaševský sa zachechtal. Všimol si pozornosť, akú na seba strhol.

„Ona nie je hladná,“ zopakoval nahlas posmešne a obrátil sa k zvyšku dedinčanov a dedinčaniek. Z davu sa ozval smiech a Lucia by sa najradšej prepadla pod zem. Opäť sa cítila príliš na očiach, presne ako jej ohnivý vrkoč uprostred zasneženej zimy.

Vaševský naďalej pokračoval vo svojom divadielku a vychutnával si pozornosť.

„Dívaš sa na nás s toľkým opovrhnutím, ale kto príde tvojej starkej a starkému opraviť strechu, ak spadne?“ vyslovil nahlas a upútal aj tých, ktorí si ich doteraz nevšímali. Aj Martin k nim obrátil tvár.

„Kto vám naseká drevo do kozuba?“ pokračoval Vaševský. „Kto vám donesie domov mechy obilia? My,“ buchol sa do hrude.

Ostatní dedinčania prikyvovali a naďalej prežúvali. V jeho slovách bola pravda. Na saniach sa viezli tí najsilnejší a najschopnejší, ktorí pracovali na poliach, sekali drevo či opravovali čokoľvek, čo sa počas zimy v dedine pokazilo. Mnohí z nich potrebovali silu, aby udržali zvyšok dediny počas zimy v zdraví. Boli to tiež tí istí ľudia, ktorí sa so zbraňami v rukách bez odvrávania postavili strigám počas zimného slnovratu.

„Každý jeden z nás, koho tu dnes vidíš, vám bez zaváhania príde na pomoc,“ rozprával ďalej Vaševský a dav súhlasne prikyvoval. „Lebo tak prežívame. Navzájom si pomáhame. Toto je tvoja prvá zimná cesta. Ber to ako začiatok celého tvojho života. Od tohto momentu budeš každý rok chodiť za svoju rodinu s obetami k idolu ty. A keď nastane najdlhšia noc v roku, to my budeme stáť okolo Dračieho hrdla pripravení brániť našu dedinu pred strigami,“ zabodol do nej pohľad. „Či sa ti to páči alebo nie, teraz si jednou z nás. A my cez zimu budeme potrebovať tvoju pomoc a tvoju silu. Budeme sa na teba spoliehať. Tak na mňa nezazerať, dievča, a žer,“ strčil jej do ruky makový koláč a vzdialil sa.

Lucia zostala stáť na mieste, nohami nedokázala pohnúť. Tvár jej horela.

Dedinčania odvrátili pohľady a pokračovali v hodovaní. Aj Martina ktosi vyrušil a on sa vrátil k jedeniu kaše a k predošlej debate.

Zahryzla sa do starkinho makového koláča. Hanbila sa za to, ako veľmi jej chutil.

5

Jeho úloha, rovnako ako jeho otravný kôň

Po hostine sa všetci pobrali spať k svojim saniam. Usádzanie bolo pre mnohých náročné, s plnými bruchami sa im kolená ohýbali ťažko.

Lucia hladkala Liesku po krku a nevedela sa dočkať, kým sa zvyšok skupiny pohne a tento príšerný deň bude mať konečne za sebou. Upevnila si šatku okolo hlavy, no vtedy sa zdvihol studený vietor a látka sa jej z prstov vyšmykla. Jediné zafúkanie jej uchmatlo šatku a vietor ju odvial preč.

Rozbehla sa za šatkou uháňajúcou oblohou. Než ju stihla dopíť, predbehol ju Martin. Chytil ju a podal Lucii.

„Nech sa páči,“ prihovoril sa jej s úsmevom.

„Ďakujem,“ povedala a preklínala červeň v líkach.

Rýchlo si šatku začala uväzovať okolo hlavy, zatiaľ čo Martin ju sledoval. Biely kôň za jeho chrbtom hlasno zaerdžal a pohadzoval hustou hrivou.

„Nie si jediná, kto z tejto cesty nie je nadšený,“ povedal Martin a Lucia sa na neho usmiala. Stíšil hlas. „A neber si Vaševského slová k srdcu. Každý rok takto vyhreší nováčika, ktorý odmieta byť obet.“

Zasmiala sa a upevnila si šatku dvoma uzlami. „Vďaka, že to vravíš.“ Mávla smerom k žrebcovi. „Je to krásny kôň.“

„A tiež riadne tvrdohlavý. Volá sa Hrdohriv. Patril môjmu bratovi, ktorý kedysi chodieval s obetami,“ vysvetlil. „Jeho úloha teraz pripadla mne, rovnako ako jeho otravný kôň.“

Žrebec opäť pohodil hlavou a posmešne odfrkol Martinovi priamo na šiju.

„Možno ocení toto,“ povedala Lucia a podala Martinovi kúsok jablka, ktorý mala odložený pre Liesku.

Sled saní sa začal pomaly hýbať a opúšťať čistinku. Martinove sane stáli v ceste.

„Danielov brat, blokuješ nás!“ kričali na neho muži.

Martin sa kývnutím hlavy rýchlo rozlúčil s Luciou. Hrdohrivovi ponúkol jablko. Žrebec najprv protestne dupol nohou, no potom si predsa len jablko vzal a upokojil sa. Martin sa ešte raz usmial na Luciu a náhlil sa k svojim saniam.

Sled sa opäť pohol. Lucia sa znova držala na konci, no tentokrát nie kvôli Kate a Ondrejovi, ale kvôli hnevu voči dedinčanom a hanbe, ktorú jej Vaševský narobil. Poriadne sa pred zimou prikryla kožušinou a mlčala.

Cesta k idolu ubiehala rýchlo, poloprázdny saniam sa aj po nevyjazdenom snehu kĺzalo svižnejšie. Kata s Ondrejom si hladkali bruchá a rozprávali sa, ako sa prejedli. Ondrej začal skladať básne o všetkom jedle, ktorým sa napchali.

Kým hľadal rým pre slová „zemiaková placka“, Lucia myslela na Martina. Večer bude isto aj s ostatnými dedinčanmi na pravidelnej zábave k začiatku Stridžích dní. Už aj vymýšľala, pod akou zámenkou sa s ním bude môcť dať do rozhovoru. Keď sa cesta krajinou stáčala, neušlo jej, že sa na saniach párkrát obrátil vzad, nie preto, aby napravil lano zväzujúce zvyšok svojich obiet, ako predstieral, ale aby pohľadom našiel Luciu. Len čo ho však prichytila, rýchlo odvrátil zrak.

„Lepšia zemiaková placka, než od strigy facka,“ vyslovil Ondrej.

„Viac by som sa obávala stridžích zubov,“ podotkla Kata.

Ondrej vybral kus papiera a začal si rýmy značiť. Kým niektoré boli smiešne a s Katou sa na nich dobre bavili, iné sa vydarili a Lucii sa zapáčili.

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy Stridžie dni.

Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.